

Sju pelare – ett samhällsbygge på biblisk grund

Per Ewert

Förord

I varje mänskligt samhälle finns ett antal områden som tillsammans formar samhällets struktur och kultur. Dessa områden kan sammanfattas under sju rubriker, sju grundpelare. Innehållet i varje pelare avgör hur samhällsbygget blir. Vår mening är att varje samhälle i varje tid byggs bäst på en biblisk grund.

Den här resurtexten beskriver samhället utifrån följande teman: politik och offentlig förvaltning, utbildning, massmedia, kultur och underhållning, religion, familjen, samt affärsvärlden. Texten vill vara en inspiration till kristna individer att vara med och omforma samhället på samtliga sju områden.

Innehållet i denna resurtext är en lätt modifiering av en artikelserie som tidigare gått i tidningen Världen Idag.

Innehåll

Förord	2
Inledning	4
Pelare 1 – En politik för rätt och rättfärdighet	6
Pelare 2 – Utbildning byggs bäst på bibliska värden	8
Pelare 3 – Medier: ett redskap för sanning och rättfärdighet	10
Pelare 4 - Kulturen: ett verktyg för skönhet och upprättelse	12
Pelare 5 – Religion: En tam kyrka blir irrelevant	14
Pelare 6 – Familjen: Samhällets minsta men grundläggande gemenskap	16
Pelare 7 – En affärsvärld som skapar resurser för ett högre syfte	18

Inledning

På båda sidorna om vägen vi går för att arbeta på ett samhälle på biblisk grund finns två diken. Trots sin olikhet finns det allvarliga risker i dem båda.

Först har vi det teokratiska diket. Tänk om ändå landets politiska ledning skulle besättas av kristna som kunde regera på Guds mandat, vore det inte himmelriket på jorden? Nej, det är knappast någon trygg framgångsväg. Historien - och även Bibeln själv - är full av varnande exempel på härskare som menat sig regera på Guds nåde, men varit förfärande snabba att sätta sina egna maktbegär före Guds vilja och folkets bästa.

Det andra diket är det pietistiska. Varför lämna kyrkbänken och ge sig ut för att förändra den värld som ändå tycks förlorad? Kanske är det bättre att vända ryggen åt marknadstorget för att undvika alla frestelser därute och helt enkelt skydda tron i ett undangömt rum, skilt från en hotfull omvärld. Även ett sådant förhållningssätt kan dock bli alltför självcentrerat. Bibelns råd är inte att vända ryggen åt världens utmaningar, utan istället att frimodigt ta oss an dem. Det allra främsta skälet att vara ute på torget och möta samtiden torde ändå vara: för att Gud själv gjorde det.

Jesus är som alltid en förebild för oss. Istället för att stanna kvar i gudomlig trygghet kom han till jorden, och sökte sig ständigt till offentliga mötesplatser för att finna och upprätta de marginaliserade. Men han var lika inriktad på att möta och förvandla personer med inflytande i samhället.

Ett talande exempel är när Jesus besöker staden Jeriko. Han möter först den blinde tiggaren Bartimeus, helar honom och förvandlar hans liv. Därefter går Jesus hem till Sackeus, en välbärgad man med till synes dubiös affärsmoral. Både Sackeus och Bartimeus var i behov av Guds nåd. Men genom att förvandla en korrupt man till en hederlig och utgivande person kunde Jesus förändra den ekonomiska situationen i hela Jeriko. Bartimeus fick sitt liv upprättat, men han påverkade inte den stad han bodde i. Om vi vill gå Jesu väg, behöver vi sträva efter att påverka samhället omkring oss.

Den som vill verka för ett starkare kristet samhällsinflytande i världens mest sekulariserade land kommer ofelbart att mötas av kritik. Det är därför värt att återigen understryka att målet inte är att kyrkan ska ta över den politiska makten; det vore att kraftigt reducera kyrkans uppdrag som Kristi kropp. Historien har också ett klart avskräckande facit från de tider där kyrkan har försökt bli en politisk maktspelare bland andra. Målet är istället att låta väletablerade bibliska principer genomsyra hela samhället och dess olika byggarbetare.

Det finns många goda exempel på hur en aktiv kristen påverkan har återspeglats i samhällsförändringar. Korea är ett sådant land, där den norra halvan efter Andra världskriget blev en sluten kommunistisk och ateistisk diktatur. Sydkorea har under samma period genomgått en remarkabel förvandling, där antalet kristna har växt från några tusental till närmare hälften av befolkningen. Parallellt med detta har Sydkorea förvandlats till en ekonomiskt blomstrande demokrati. Även i andra länder har kyrkan fungerat som en kraftfull oppositionsrörelse till försvar för mänskliga rättigheter. Det tydligaste historiska exemplet är kanske under Tredje Riket, där den officiella kyrkan snabbt böjde sig under Hitler för att få leva i fred, medan den lilla Bekännelsekyrkan höll ut i sin kallelse att tala mot nazismen som den antikristliga och omänskliga rörelse den var. Flera av Bekännelsekyrkans ledare fick betala med sina liv, men det är ändå de som i historiens ljus står som moraliska segrare.

Dessvärre finns det också motsatta exempel - länder som ännu plågas av korruption, övergrepp och våld, trots att många medborgare kommit till tro och även ansvariga politiker bekant sig som kristna. Där personliga maktambitioner har prioriterats före gudsfruktan har länderna istället fallit tillbaka i destruktivitet. Kyrkan har kanske vunnit nya människor till sina församlingar, men den har misslyckats med att påverka samhället.

Egenvärdet ligger därför inte i att kristna slussas fram till höga positioner. Det avgörande är om vi söker inflytande främst för att gynna en egen karriär, eller om vår djupaste längtan är att formas till Kristi avbild och verka för ett samhälle där Guds sanning, ödmjukhet och rättfärdighet får bli fundamentet till de sju pelare som bygger samhället. Om så blir fallet kan mängder av överlåtna kristna fungera som ett salt och ljus som kan förvandla en hel värld.

Pelare 1 – En politik för rätt och rättfärdighet

När de rättfärdiga får makten, gläder sig ett folk; men när den ogudaktige regerar, suckar folket.

Ords 29:2

Ingress: "Land skall med lag byggas" har varit en svensk grundprincip sedan landskapslagarnas tid. Den första och tyngsta pelaren i ett samhällsbygge handlar om vilka lagar som ska reglera innehållet i samtliga övriga pelare. För var och en som vill påverka samhället är därför *politiken* en självklar arena att verka på.

Brödtext: Varje kristen är kallad att bygga Guds rike i världen. Ett sätt är att ta plats i landets lagstiftande församling och andra politiskt valda organ. En nations lagar är dock inte med nödvändighet en yttersta grundval, utan kan motiveras enbart om de är grundade i den yttersta moraliska lag som är nedskrivna i människans samvete. Historien bjuder dessvärre på många exempel där så inte varit fallet.

Påbudet i Daniels bok att enbart Mediens kung Darius fick tillbes var beslutat på fullt lagligt sätt. Även beslutet att ge Hitler totala maktbefogenheter som Führer var taget i laga ordning i Tysklands riksdag. Samtidigt strider dessa och andra situationer mot vår intuitiva rättskänsla. När Martin Luther King fängslats för att ha försökt upphäva raslagarna skrev han till sina kritiker att en orättfärdig lag inte är någon lag alls. Det är därför en kristen plikt att aktivt bjuda motstånd mot en orättfärdig lag, och även att ta det straff som kan bli följden.

Sverige är idag en demokrati med lagligt skydd för många mänskliga fri- och rättigheter. Samtidigt lever vi i en kultur där den politiska världen har kapat allt mer av kontakten med det kristna rotsystem som bär upp vårt demokratiska styresskick. Det är närmast otänkbart att höra en svensk politiker tala som sina amerikanska motsvarigheter och offentligt önska Guds välsignelse över landet, eller ens att hänvisa till en gudomlig sanktion av moral och lagstiftning.

För visst behövs Gud i politiken. Flera av nutidens stora politiska ideologier bygger på en filosofisk grund som går på tvärs med en biblisk världsbild. Det gäller socialismens mål att avskaffa Gud och uppdrag åt människan att bygga sitt egna jordiskt paradiset. Men det gäller också liberalismens överbetoning av individens autonomi på bekostnad av solidaritet och budet att älska sin nästa som sig själv.

Paulus understryker i Romarbrevet att den politiska överheten har ett gudagivet uppdrag att bekämpa det onda. Riksdag och regering har ett större uppdrag än att bara maximera medborgarnas möjligheter till välfärd och ett bekvämt liv. De är satta som väktare för sanning och rättvisa i landet, med uppdrag att värna rätten och motarbeta orätten varhelst den utövas.

Kyrkan å sin sida har som huvuduppdrag att förkunna och förvalta evangeliet om Jesus Kristus. Hon bör därför aldrig sänka sig till att bli en gren av den världsliga partipolitiken. Det är också därför som Jesus betonar skiljelinjen mellan att ge åt kejsaren det som är kejsarens, och åt Gud det som är Guds. Kyrkan behöver vara en ständig profetör som utmanar den politiska makten och förkunnar Guds sanning och rättfärdighet i landet. Kyrkan har dock alltför ofta abdikerat från detta profetiska uppdrag och därmed lämnat fältet fritt åt en gudsfrånvänd kultur.

Historien har visat hur lätt mänskligheten går snett när bibliska principer kastas överbord. Att värdera vilken politisk ideologi som bäst överensstämmer med en biblisk världsbild, gå med i ett parti och söka bli invald i en politisk församling är en väg att verka för Guds rike i samhället. Men det är långtifrån den enda.

Ingen politiker fattar sina beslut i ett tomrum. Lagstiftaren tar hjälp av politiska tjänstemän på partikansliet och departement. Och alla lyssnar de till ämnesexperter och opinionsbildare. Som kristna har vi anledning att söka påverka dessa personer i syfte att förändra orättfärdiga system, men också att bevara rättfärdiga lagar som hotar att kullkastas. Ensam är aldrig stark. Den som inte själv vill bli politiker gör väl i att gå med i någon kristen samhällspåverkande organisation och på så sätt ställa sig tillsammans och öka möjligheten att påverka.

Den som går in i politiken bör vara medveten om hur lätt makt korrumpierar. En kristen politiker behöver ständigt hålla sig nära Jesus för att hålla sitt hjärta mjukt och minska risken att egna maktabitioner hamnar före Guds vilja. Politiskt arbete innebär alltid att göra kompromisser, men en kristen politiker bör alltid fundera över var det ur biblisk synvinkel är omöjligt att kompromissa. Men med rätt fokus kan politiken vara de små stegens konst som i längden kan ge stor framgång. William Wilberforce kämpade mot slavhandeln i det brittiska parlamentet i 26 år innan systemet till slut föll.

Den som rustat sig rätt kan få vara till stor betydelse. Josef och Ester är exempel på bibliska personer som fick bana väg för omvälvande samhällsförändringar utan att aktivt söka en politisk position, men som vågade agera när tillfället bjöds. Ester utmanades med orden: ”Vem vet om du inte nått kunglig värdighet just för en tid som denna?” Samma retoriska fråga genljuder genom historien, ända fram till ett sekulariserat Sverige på 2000-talet.

Pelare 2 – Utbildning byggs bäst på bibliska värden

Herren, HERREN har gett mig en tunga med lärdom, så att jag förstår att med mina ord hjälpa den trötte. Han väcker var morgon mitt öra, han väcker det till att höra på lärjungasätt. Jes 50:4

”Herrens fruktan är vishetens begynnelse.” Så lyder inskriptionen över ingången till Malmö Latinskola. Devisen sticker i ögonen på en sekulär samtid, men den rymmer likafullt en god portion sanning. En biblisk grundsyn är en viktig nyckel till en god utbildning - och därmed även till ett gott samhälle.

Utbildning och forskning är verktyg som människan har fått av Gud för att kunna utforska vår omvärld. Paulus uppmanar i sina brev läsarna att använda och växa i sitt förnuft. Därför är det också en självklar kristen dygd att både själv söka lärdom och att föra den vidare till andra.

En biblisk utbildningsfilosofi konfronteras idag av två motsatta utmaningar: Dels enoreflekterad övertro på vetenskapen, där verkligheten reduceras till empiriska forskningsresultat. Och dels det postmodernistiska dike där inga sanningar kan nås över huvud taget. Det finns dock en farbar väg mellan dessa två extremer.

Den filosofi som förs fram i ett lands utbildningsväsende kommer efter en generation att ha format hela nationen. Under 1900-talet genomfördes en medveten nedmontering av den kristna grunden för svensk skola. Kristendomsämnet försvann, och skolan tömdes på religiöst innehåll. Detta skapade en kulturellt och religiöst rotlös generation, fostrade i övertygelsen att det goda livet formas bäst utan Gud och kristen tro.

En rask nedrivning av en kulturs grundvalar ger dock ofta något slags rekyl. En sådan kom också på 1990-talet, då riksdagen slog fast den ännu gällande läroplan som återgick till rötterna och slog fast den svenska skolans utgångspunkt i ”den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism”.

Den svenska skolans läroplan är värdebaserad: ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla.” Dessa värden saknar objektiv grund i en ateistisk värld, där människan enbart är resultatet av slump och naturligt urval. De vilar dock tryggt på en kristen världsbild, där varje människa är skapad till Guds avbild.

Allt detta är gott och väl - på pappret. Praktiken har dock blivit något helt annat. Varje ack så försiktigt uttryck av kristen tro i skolan riskerar att förlöjligas, anmälas och skapa tidningsrubriker, samtidigt som religionsfientlighet får uttryckas ohämmat. En uppmärksam doktorsavhandling från Göteborgs Universitet härom månaden bekräftar exakt detta fenomen. Ateismen har blivit norm i svensk skola.

Detta har gjort att många kristna elever och vuxna har känt sig pressade in i ett hörn där man blir osäker inför att uttrycka sin tro i skolan. Både läroplanen och historien ger dock all anledning för kristna att bli mer frimodiga på utbildningsområdet.

Kristendomens centrala roll i utbildningsväsendet vilar på ett starkt historiskt arv. Under tidig medeltid var det klostren som förde lärdom och skrivkonst vidare efter Romarrikets fall. Under högmedeltiden startade kyrkan universitet i flera stora städer, och utbildning fick ett uppsving i Europa. Härigenom fick också vår världsdelen ett försprång som gav Europa en ledande roll när världen gick in i nya tiden.

I Sverige finns idag en högljudd opinion mot all form av utbildning på kristen grund. Denna inställning är inte bara historielös. Den strider också mot flera internationella konventioner, exempelvis FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, som slår fast: ”Rätten att välja utbildning för barnen

tillkommer i första hand deras föräldrar.” Därför är det av vikt att värna och stärka kristna skolor, och även att understryka trons centrala och naturliga plats i skolans styrdokument.

Både elever och vuxna i skolan ska öppet kunna bruka sin grundlagsskyddade rätt att förespråka en kristen tro och filosofisk grundsyn, också i en religionsfientlig samtidskultur. En sådan öppenhet för olika åskådningar bygger också en hållbar grund för en god skolmiljö. I Guds frånvaro kläms pedagogen nämligen mellan två extrempunkter: På ena kanten återfinns behaviorismen där människan saknar fri vilja, och där lärarens uppdrag är att styra eleven likt en laboratorieråtta. På motsatta sidan möter vi istället en subjektivistisk, postmodern inställning där inga fasta värden eller sanningar finns att nå för vare sig lärare eller elev.

Mellan dessa två finner vi en historiskt väl förankrad utbildningssyn, byggd på en judisk-kristen människosyn och på bibliska dygder. Den malmöitiska inskriptionen om visheten och gudsfruktan pekar på en viktig sanning som till stor del gått förlorad i nutidskulturen. Kunskap är inte detsamma som vishet. Det är först när människan inser sin roll i det större sammanhanget som hennes kunskap kan fördjupas till verklig vishet. En kristen grundsyn kan utgöra en levande och hållfast grund för utbildning både idag och i framtiden. Så kan också fler barn, ungdomar och vuxna få växa, inte bara i kunskap, utan även i vishet och mognad som Guds dyrbara skapelser.

Pelare 3 – Medier: ett redskap för sanning och rättfärdighet

Hur ljuvliga är inte glädjebudbärarens fotsteg när han kommer över bergen och förkunnar frid, bär fram goda nyheter och förkunnar frälsning och säger till Sion: "Din Gud är konung!" Jes 52:7

Redan de gamla grekerna möttes på torget för att diskutera senaste nytt. Med tiden har nyhetsförmedlingen snabbats upp och fått allt starkare megafoner, som idag rapporterar från hela världen i realtid. Massmedierna har fått en allt större betydelse i vårt samhälle. Ansvaret att bruka dem rätt har därmed ökat markant.

Saklighet är en bärande journalistisk princip, att på nyhetsplats låta olika åsikter få komma till tals och granska alla sidor med samma skärpa. Men det är naivt att tro att journalister skulle vara helt neutrala i sina avvägningar. Utifrån sin egen politiska och filosofiska grundsyn väljer varje redaktion ut vilka händelser som anses ha nyhetsvärde. Därefter anlägger de en viss vinkel utifrån intervjufrågor, bildval, rubriksättning och så vidare.

Partisypatierna hos Sveriges journalistkår mäts regelbundet. Sympatierna har kontinuerligt legat klart mer åt vänster än hos befolkningen i stort. Forsning visar att journalistkåren under 2000-talet dessutom har gått ännu mer åt vänster, vilket har ökat avståndet mellan journalisters och folkets åsikter ytterligare.

Men journalistik påverkar samtidigt, precis som droppen urholkar stenen. Mediologien bygger på att antal uttalade principer, ofta påverkade av just en marxistisk världsbild. En av dem lyder: "Den svage har alltid rätt" – där sympatin reflekterat läggs hos den part som framstår som svagast. Principen är kanske intuitivt lockande, men ändå moraliskt orätt, då den kan ursäktas i princip vad som helst.

Kyrkan och den kristna tron förekommer då och då i svenska nyheter, men mediebilderna av kristendomen tycks tyvärr ofta cementeras i 1800-talets slut. Den kristna tron beskrivs generellt som maktens och förtryckets röst, snarare än det underifrånperspektiv som historiskt och internationellt sett är trons naturliga roll.

Dessa faktorer sammantagna resulterar nästan regelmässigt i att när något slags konfliktyta kan skönjas mellan omvärld och bibeltroende kristendom riktar massmedia ryggradsmässigt udden mot den kristna parten. I en tid när medias makt ökat och där journalistkårens politiska åsikter skiljer sig så markant från den övriga befolkningen blir resultatet därmed också att medierna långsamt puffar både politiken och folket i en sekulär och kristendomsfientlig riktning.

Forskare talar idag om politikens tilltagande *medialisering*, där fokus hamnar alltmer på sensationsartade händelser, snarare än på djupare analyser. Samtidigt håller politiker alltmer upp fingret för att känna hur vinden blåser, snarare än att luta sig mot den egna ideologin. De krafter som styr ett lands massmedier äger idag en helt central påverkan på politiska beslut. Här finns ett uppenbart behov av en sund motkraft.

Parallellt med de senaste decenniernas medieexplosion har kristna massmediers genomslag samtidigt minskat. Detta är beklagligt i en kultur när den kristna rösten behövs mer än någonsin. Varje kristen kan vara med och bygga den massmediala pelaren på olika sätt. Vi kan aktivt stödja såväl befintliga kristna massmedier som nya mediasatningar med en uttalad kristen vision. Aktiva mediekonsumenter påverkar också det som trycks och sänds i sekulära medier. Alla kan använda sin demokratiska möjlighet att rekommendera medieinnehåll som bygger upp, men också aktivt protestera när medier förmedlar ett osant eller destruktivt innehåll. Det krävs inte särskilt många för att åstadkomma en tittarstorm.

Alla mediearbetare är inte heller kallade till kristna medier. På varje tidning, tevestation eller annan mediekanal formas en viss kultur som färgar innehållet. Här har varje lärjunge ett uppdrag att vara Guds ljus och salt. När många överlåtna kristna fungerar väl i sin yrkesroll som journalister, fotografer och andra mediearbetare kan de tillsammans sätta en god agenda på landets redaktioner. Istället för att ta fram billiga skandalnyheter som förnedrar både nyhetsobjekt, journalist och läsare kan de verka för en trovärdig journalistik som avslöjar sanningen och förändrar individer och samhällen i positiv riktning. Sensation, lösnummer och många klick är en sak. Sanning och långsiktig trovärdighet är en annan.

En sanningsinriktad grävande journalistik är ett lysande exempel på en journalistik efter bibliska principer. Kanske minns du hur grävande journalister över hela världen höll ärendet med de så kallade "Panamadokumenterna" hemligt medan de metodiskt rullade ut den härva som avslöjade makthavare som medvetet gömt undan pengar i skatteparadis. Samma tjänst gör journalister som söker fram bevis som hjälper oskyldigt dömda att få resning. Nåd och sanning, sanning och nåd. Båda delarna behövs i medierna, såväl som i samhället som helhet.

Precis så ska medier arbeta. Den oskyldige ska kunna frikännas, och den skyldiges skuld blottläggas. Medier behöver inte vara organ för ytlighet och konflikt som drar befolkningen i en riktning de inte har bett om. Medier kan istället verka för sanning, rättfärdighet och försoning. Med den typen av ledstjärnor kan Sveriges medielandskap förvandlas till det bättre, och därmed också hela samhället.

Pelare 4 – Kulturen: ett verktyg för skönhet och upprättelse

Och du ska göra heliga kläder åt din bror Aron till ära och prydnad. Säg till alla era konstbegåvade män, som jag har fyllt med vishetens ande, att de skall göra kläder åt Aron för hans vigning till präst åt mig.
2 Mos 28:2f

Lovsjung HERREN med harpa, med harpa och med lovsångs ljud! Blås i trumpeter och horn, höj jubelrop inför konungen, HERREN!
Ps 98:5f

”Låt mig skriva en nations sånger, så spelar det ingen roll vem som skriver dess lagar” skrev den skotske 1600-parlamentarikern Andrew Fletcher. Politik och utbildning i all ära, men inget överträffar konstformernas förmåga att bryta igenom människans skal och beröra hennes innersta. Kulturen formar människans tänkande där intellektet inte når fram. Denna pelare behöver därför byggas med såväl skönhet som sanning.

Den store filmskaparen Ingmar Bergman gjorde ett av sina sista framträdanden i P1:s ”Sommar”. Istället för att berätta om sin egen filmkonst ägnade han programmet åt ämnet musik. Han skickade också med lyssnarna en filosofisk fråga: *Varifrån kommer musiken?* Många överraskades över att den livslångt hängivne ateisten besvarade sin egen fråga med orden: ”Musiken har vi fått som en gåva för att ge oss en föreställning om verkligheter och världar utanför den vi lever i.”

Bergman fångar med sitt svar en mycket viktig poäng. Kulturen är en dörr på glänt, en kontaktpunkt mellan Guds värld och vårt innersta. Rätt använda kan de olika konstformerna vara en hjälp för människan att växa både individuellt och som gemenskap. Men kulturen kan också brukas i rakt motsatt syfte.

Varje kulturellt uttryck har en unik förmåga att både förnedra och upprätta. Oavsett om det gäller musik, poesi, film, konst eller annat förmedlar varje kulturuttryck direkt eller indirekt en världsbild. Under det senaste seklet har kulturen slagit sig fri från sitt tidigare självklara uppdrag att väcka en känsla av skönhet och harmoni, till att istället uttrycka meningslösheten och fulheten i en gudlös värld. Kompositörer som Arnold Schönberg eller John Cage skapade under 1900-talet ”musik” helt i avsaknad av harmoni och taktkänsla, i syfte att reflektera ett universum utan tanke eller mening. Under slutet av seklet uttrycktes samma världsbild under högre ljudvolym i punkens och dödsmetallens hopplöshet och ursinne.

Den andra konsekvensen av kulturens frikoppling från skönhet och mening finner vi i den sortens skräpkultur som inte skapas av konstnärligt syfte, utan bara för att generera mer intäkter. Nutidens underhållningsexplosion har gett en situation där människan aldrig behöver ha tråkigt - vilket i praktiken lett till att hon tvärtom alltid är uttråkad. Därför slår mediebolagen nästan knut på sig själva i att skruva sina idéer ytterligare ett snäpp för att hålla kvar mediekonsumenten en liten stund till.

Mot detta står en biblisk grundsyn, där Gud har skapt människan till en kulturell varelse, med förmåga att gestalta skapelsens och Skaparens storhet. ”Den femte evangelisten” Johann Sebastian Bach är en av de många som brukat sin musikaliska talang till att förmedla evangeliet, och han har därigenom berört människors innersta på ett sätt som andra kommunikationssätt inte förmår.

Men kulturen är också ett oöverträffat medel att belysa tillvarons mörka rum, som en sätt att illustrera den stora berättelsen om Skapelse-Fall-Återlösning. Kulturen kan resa upp betraktaren ur hennes missmod; den kan väcka ett moraliskt ställningstagande och inspirera till handling. Författaren Henri Nouwen har berättat om hur oerhört starkt berörd han blev av Rembrandts målning ”Den förlorade sonens återkomst”. Den blev för honom en berättelse om livet och om hela mänsklighetens öde. Inget förvandlade Nouwens liv som den målningen.

Precis så fungerar kulturen, när den är som allra bäst. All kultur har självfallet inte som direkt syfte att kommunicera kristen tro. Men för att komma till full rättvisa bör kultur och underhållning direkt eller indirekt reflektera skapelsens skönhet och glädje, där både producent och åskådare kan växa och blomstra till något stort och vackert.

En rätt respons på både destruktiv kultur och ren skräpkultur är inte att bojkotta kulturen. Istället kan kristna kulturarbetare av alla slag ta sig an kallelsen att skapa konst, böcker, musik och annat som talar sannare, starkare och mänskligare än den våg av fulhet och destruktivitet som vill dränka hela samhället. Att engagera sig i underhållningsbranschen medför frestelser för egot, men den som bevarar sitt hjärta kan också nå de många hjärtan som längtar efter skönhet och äkthet.

Det kan kosta på att offentligt förkunna en frimodig tro, men kom ihåg att det inte är den som gömmer undan sin tro som får respekt, utan den som frimodigt lyfter upp den i ljuset. Vigseln mellan prins Carl Philip och Sofia blev ett strålande bevis på detta, när världens mest sekulariserade land inte kunde undgå att ryckas med i lovsången och glädjen när Samuel Ljungbladh ledde Slottskyrkan i gospeln "Joyful, Joyful".

Även på det kulturella området behöver vi kristna finnas på torget och möta nutidsmänniskans längtan efter sanning och äkthet, och utmana henne att lyssna in sin egen längtan efter att bli berörd och förvandlad. Vi behöver aktivt träna oss i eget skapande, samtidigt som vi låter oss formas som Guds avbilder och verktyg. Då kan vi förmedla en kultur som förvandlar och upprättar både individer och samhälle på djupet.

Pelare 5 – Religion: En tam kyrka blir irrelevant

”Ni är jordens salt. Men om saltet förlorar sin sälta, hur skall man då göra det salt igen? ... Ni är världens ljus. Inte kan en stad döljas, som ligger på ett berg.”
Matt 5:13f

Bland våra sju pelare i behov av ett tydligt kristet tänkande framstår ”religion” måhända som en udda fågel. Nog har väl ändå det kyrkliga området en biblisk grund i sig? Svaret framstår som intuitivt ja-kande, men sekulariseringens schaktmaskiner arbetar sedan länge även innanför kyrkportarna. Vår tid behöver kloka vaktposter vid porten.

Västerlandet har under det senaste halvsekleet öppnat sig för en mängd religiösa uttryck, framför allt sådana som upplevs som exotiska. Nästan alla religioner framställs som intressanta och harmlösa, med ett tydligt undantag: bibelförankrad kristendom.

Parallellt med detta samtidsfenomen har kyrkan i västvärlden, och inte minst Sverige, drabbats av en allvarlig inre sekularisering. En trojansk häst har placerats inne i Guds hus. Personer ända upp på biskops- och ärkebiskopsstolar har förkunnat en inställning till Bibel, kunskap och etik som avviker radikalt från klassisk kristen tro. Även frikyrkosamfunden måste hantera trycket från ett sekulärt synsätt som avvisar Bibeln som Guds ord och är skeptisk mot det övernaturliga och den etik som under 2000 år har förvaltats av samtliga huvudgrenar i kyrkotrådet. Företeelser som kristenheten genom hela historien har avvisat omfattas idag istället av stora kristna samfund.

Internationell forskning om länders värderingar placerar Sverige längst ut i hörnet med vårt extrema fokus på individualism och sekularisering. Den som lever i en extrem kultur har till slut svårt att se de udda dragen i den. Sanningen är dock att hela det svenska samhället – kristenheten inkluderad - kontinuerligt utsätts för en stark sekulär press. När kyrkor och samfund fungerar som bäst kan de utöva ett positivt inflytande på alla de övriga pelarna. Men de behöver då förstå samtidskulturen. När vi inser hur verkligheten ser ut, kan vi bättre avgöra hur vi bäst möter den.

En stark sekulär opinionsbildning, kombinerad med flera samfunds vikande medlemssiffror tycks ha knäckt självförtroendet hos många svenska kristna. Religionshistorikern David Thurfjell beskriver det som att många kristna upplever sin tro som ”lite pinsam”. Reaktionen är måhända psykologiskt förstäelig, men likväl tragisk. Sanningen är att såväl kristenheten som resten av samhället är i stort behov av den sanning, kärlek och djupaste glädje som Gud vill förmedla genom församlingen - hans kropp här på jorden.

Strategin att aktivt förfölja kyrkan har genom historien genomgående haft usel framgång. Förföljelser har istället stärkt de troende och förökade deras antal. Strategin ”Om du inte kan besegra dem, så förena dig med dem” har däremot visat sig klart mer effektiv. Statistiken över kristendomens utveckling i världen är samtidigt förkrossande tydlig. Bibeltrogna samfund med en karismatisk öppenhet går framåt, och samfund med liberal bibelsyn som ifrågasätter trons grunder går kräftgång.

Bibeln och hela kyrkohistorien ger många lärorika exempel för nutida kristna som upplever sig leva under press. Den normala situationen för Guds folk har aldrig varit att leva i ro och med statsmakternas välsignelse. Såväl Bibelns som kyrkohistoriens centralgestalter har tvärtom nästan ständigt varit i opposition mot makten. Guds företrädare har genom historien gjort allra störst intryck när de har agerat på sin Herres mandat och utmanat politiska härskare. Det är då de har vunnit respekt och kunnat påverka sitt samhälle. Där Guds folk istället har suddat ut sin identitet för att vara världen till lags har de däremot snabbt förlorat i inflytande.

Ni är världens salt, förklarade Jesus, med adress till dem som ville följa honom. Den politiska makten brukar vara tämligen ovillig att kritiskt granska sig själv. Utan en levande kristen kyrka som vill och

vågar vara jordens salt och världens ljus står samhället utan det granskande öga som ska lysa upp orättfärdigheten och motverka förruttnelsen.

Martin Luther King skrev i sitt berömda fängelsebrev att kyrkan aldrig får vara en termometer som enbart återger temperaturen i det övriga samhället. Kristenhetens uppgift är tvärtom att vara en termostat som aktivt förändrar temperaturen i omgivningen. Saltet måste förbli salt, och ljuset hållas högt. Annars sviker vi både vårt uppdrag och vår Herre.

I de situationer där kyrkan väljer att slipa av budskapets kanter och göra sig så oförarglig att ingen riskerar att ta anstöt, gör man samtidigt sig själv irrelevant. Den materiellt välmående västerlänningen äger idag en närmast ändlös tillgång till prylar och underhållning, men upplever sig ändå alltmer alie-nerad. Ensamhet, stress och depressioner går som svarta linjer längs med bredbandens motorvägar. Kyrkans uppdrag i ett sådant samhälle är inte att korta frontlinjen, utan att spänna ut tältlinorna. I en hård värld kan vi visa på den osynliga men mycket verkliga tillvaro som kan fylla hela världen med Guds frid och glädje. När samfund och församlingar vågar ta den kallelsen på allvar blir de också en godhetens kraft som kan stärka hela samhällsbygget.

Pelare 6 – Familjen: Samhällets minsta men grundläggande gemenskap

”Han skall vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till deras fäder”

Mal 4:6

Familjen är den samhällsinstitution som stått under kraftigast beskjutning under senare år. Både äktenskapet och relationen mellan föräldrar och barn utmanas idag hårt. Familjens roll behöver därför återerövrats, och ett bibliskt tänkande få en central plats i familjen. Så bygger vi en god grund för morgondagens samhälle.

Under 2000-talet har Sveriges nya statsreligion - individualismen - drivits till sin yttersta spets. Drömsamhället beskrivs som en plats där alla ges maximal frihet att själv utforma sitt liv. Varje form av begränsning och social bindning är av ondo och måste brytas ner. Dessa idéer samlas idag främst i det queerperspektiv som ifrågasätter alla normer och konventioner, ända ner till en persons könsidentitet. Denna opinionsbildning har idag förts in allt starkare i debatt och skolmaterial, och den utsätter ungdomar för en stark press som de inte har bett om i en ålder där de under trygga förhållanden bör få växa in i en vuxen kropp och identitet.

Hyperindividualismens förespråkare har även haft framgång i att riva ner äktenskapet som institution. Det könsneutrala äktenskapet har snabbt följts av krav på polygami och andra konstellationer som utgår från den vuxnes strävan efter egen lycka här och nu. Och de som får betala priset för vuxnas infall blir - som alltid - barnen.

Den sanna lyckan är något mycket djupare än att vara och en bara söker omedelbar tillfredsställelse av de egna önskemålen. Sverige har störst andel ensamhushåll i världen, med Stockholms innerstad som topp. Om nyckeln till det goda livet skulle ligga i att bryta familjens bojar och satsa på eget självförverkligande borde Sverige rimligen vara ett land av närmast total lycka. En titt på verkligheten ger dock bistrare besked.

Individualismens svenska högborg visar istället upp rader av mänskliga tragedier: krossade förhållanden, brustna band mellan föräldrar och barn, mängder av självmordsförsök, och ständigt ökade sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa. Något har gått snett i det sekulariserade Sverige. Man har slitit sig fri från religionens band, men istället fastnat i långt mer destruktiva bojar. Statistiken är entydig: ju fler splittrade familjer, desto större brottslighet och desto allvarligare sociala problem bland barn och unga.

Alternativet till individens frigörelse beskrivs ofta som en fjättrande fångenskap. Men motsatsen till vårt lands individcentrering kan istället stavas överlåtelse. Att en man och en kvinna frivilligt överlåter sig åt ett livslångt förbund med bara varandra ger en långsiktig stabilitet och harmoni som tillfälliga passioner aldrig kan överträffa.

Den starka individualism som präglar dagens Sverige är inte god för vare sig barnen eller de vuxna. En biblisk etik och familjesyn vänder helt på vår tids egofixering. Gud skapade inte människan främst till autonomi, utan till gemenskap. Därför har Gud också instiftat äktenskapet och familjen som en trygg och kärleksfylld hamn för individen. Här har Sverige också mycket att lära av invandrare som kommer till vårt land med en kultur där familjebanden är så mycket starkare och mer självklara än hos oss.

Samtidigt ska vi inte vara naiva och tänka att lösningen ligger i att enbart sätta skylten ”kristen” på familjens dörr. Den etiketten räcker inte långt i individualismens och gränslöshetens tidevarv. Hemmet behöver kontinuerligt byggas av kärlek, glädje, frid och andra av de Andens frukter som kan hjälpa

barn och ungdomar till en trygg uppväxt. Då kan familjen bli en ovärderlig övningsplats där en upp-
växande generation får hjälp att erövra den mognad och de dygder de behöver i vuxen ålder.

Många föräldrar tycks sorgligt nog ha tappat tron på sin egen förmåga, och lämnar över det fostran-
de uppdraget till kyrkans barn- och ungdomsledare. En ungdomspastors betydelse kan dock aldrig
konkurrera med en förälders under uppväxtåren. Undersökningar visar att person kommer långt före
alla andra som förebild för barns och ungdomars andliga utveckling. Det är mamma. En bit därefter:
pappa.

När föräldrar i osäkerhet eller falsk ödmjukhet väljer att backa från sitt uppdrag lämnar de samtidigt
över makten att påverka sina barn till andra, betydligt mer skrupellösa intressenter som inte tvekar att
påverka dem så mycket de bara kan. Queerideologerna som vill in i barnens skola ber inte om ursäkt
för sig. Deras nedbrytande krafter behöver därför bemötas av föräldrar och andra i barnens och ung-
domarnas närhet som verkligen vill deras bästa. Familjen ska vara ett skydd för unga att slippa lämnas
hjälplösa i händerna på rovgiriga intressenter som vill ha både deras pengar och deras själ.

I familjer där de vuxna släpper sitt föräldraansvar riskerar barn att formas till självcentrerade och oen-
gagerade individer. Där familjen fungerar allra bäst kan den istället vara en hållfast samhällspelare där
ansvarstagande och kärleksfulla vuxna tar sitt ansvar att forma sina barn till sådana medkännande,
utgivande, trofasta och ansvarstagande människor som vår tid behöver.

Pelare 7 – En affärsvärld som skapar resurser för ett högre syfte

”Herre, fem talenter överlämnade du åt mig. Nu har jag tjänat fem till.”... ”Bra, du gode och trogne tjänare. Du har varit trogen i det lilla. Jag ska sätta dig över mycket.” Matt 25:20f

Media fylls med jämna mellanrum av nya ekonomiska skandaler. Inget verkar helt kunna bota människans benägenhet att sko sig på ett omoraliskt sätt. En kristen är likväl inte kallad att vända ryggen åt affärsvärlden och dess frestelser. Vi bör tvärtom utöva ett moraliskt företagande och skapa resurser som kan välsigna människor och bygga Guds rike.

Företagande är grunden för ett lands ekonomi. Ändå hör vi ibland om förskingring och insiderbrott, låtsasföretag vars enda fysiska närvaro har utgjorts av en brevlåda i något skatteparadis eller skatteffif-fel som visar rika medborgares kreativitet när det gäller att gömma undan pengar. Den här typen av återkommande skandaler vittnar om ett stort behov av moralisk resning på företagsområdet.

Affärsvärlden är kanske den pelare som är mest riskabel för vår själ. Jesus varnar för hur svårt det rike har att komma in i himmelriket. Mammon är en stark frestelse för både fattig och rik. Samtidigt får inte detta skrämja oss att överlämna affärsvärlden åt krafter som inte vill kännas vid vare sig Skapare eller moral. Bibeln slår flera gånger fast vikten av ärlighet i affärsuppgörelser, men beskriver också företagandet utifrån människans förvaltarskapsuppdrag.

Guds första uppdrag till människan var att förvalta jorden. I syndafallet sargades relationen till både Skapare och skapelse, men uppdraget står fortfarande fast. Jesu liknelse om talenterna har flera bott-nar, men en av de mest konkreta gäller just företagande. Gud önskar att människan ska arbeta för att förmera de större eller mindre ekonomiska resurser vi har fått att förvalta.

Reformationen blev en viktig grogrund för kapitalismen och Europas framgångar. Luther och övriga reformatorer menade att världsliga yrken inte kan avfärdas som oviktigare än de andliga. Att som företagare skapa ett mervärde är något gott i sig, men Bibeln är tydlig med att dessa värden även ska komma andra till del.

I finansvärlden finns det stora spelare med strategin att gå in tungt i bolag, maximera värdet, plocka ut pengarna och går vidare. Allt är lagligt, men utan andra moraliska motiv än att tjäna mer pengar. En god affärsverksamhet måste dock ha ett högre syfte än att bara öka den egna förmögenheten.

Microsofts grundare och världens rikaste man Bill Gates läste en gång en bok om miljardärers barn. Han blev förfärad av att se hur medfödd rikedom skapade ytliga egoister utan kontakt med omvärldens behov. Han beslutade därför att skänka bort i princip hela sin förmögenhet. När Bill Gates – som på senare år blivit tydligare med sin kristna grundsyn - valde att låta sin rikedom gå tillbaka till människor i nöd följde han en biblisk princip. Han har också fått många efterföljare bland andra miljardärer som insett att resurser ger större tillfredsställelse när de delas, både hos mottagaren och hos givaren.

En biblisk syn på ekonomi tar spjörn mot det senaste seklets båda stora ideologier. Varken liberalismen och socialismen ger en mänskligt eller moraliskt hållbar grund för ekonomin. Liberalismens fader Adam Smith menade att om alla försöker maximera sin egen vinst kommer de flesta i slutänden också att få det bättre. Denna hållning är kallhamrat pragmatisk. Den undviker att ta en nödvändig moralisk ställning, och den lämnar alltid ett antal människor i ekonomiskt armod. Inte heller socialismen erbjuder någon objektiv moralisk grund. Materia är allt som existerar, och utan Gud blir den mänskliga historien en ständig konflikt om resurser, med målet att revolutionen i framtiden ska omfördela alla resurser och skapa ett jordiskt paradiset.

Teologen Michael Novak har liknat samhället vid en pall med tre ben: politisk frihet, ekonomisk frihet och moraliskt ansvar. Om något ben kapas kollapsar pallen, och därmed samhället. Denna bild kan också få sammanfatta hela vår artikelserie. Varje samhälle byggs på de sju grundpelare som vi nu under några månader har fördjupat oss i. Varje pelare kan fyllas med ett sekulärt innehåll, där varje människa bara är en darwinistisk biprodukt utan högre syfte än att överleva och sprida sina gener vidare. Men de kan också fyllas med en biblisk grundsyn där människan inte bara finns till för sig själv. Istället är hon kallad att göra gott, att älska sin nästa som sig själv och att förvalta jorden väl - inte bara för dagens medmänniskor, utan även för morgondagens. Vilken grundsyn som är den bästa grundvalen för ett gott samhälle torde vara ganska uppenbart.

Vi lever i en tid av ständigt nya skandaler och våldshandlingar. Ingen av oss vet dagen för Herrens ankomst, men så länge vi finns här ska vi fortsätta plantera våra äppelträd. Utmanande tider är inte ett tillfälle för Guds folk att ge upp eller dra sig undan. Vi ska fortsätta gå ut på torget och så långt vi förmår bygga ett samhälle präglad med Guds rikets sigill av sanning, ödmjukhet och rättfärdighet. När vi gör det medverkar vi samtidigt i bönen "Tillkomme ditt rike." Då håller vi våra lampor brinnande, ända till den dag brudgummen kommer.